

PRÒLEG

Una de les característiques essencials de qualsevol professió és l'existència d'un llenguatge específic utilitzat habitualment entre els especialistes. En professions de llarga tradició, aquests llenguatges estan força consolidats i es disposa de diccionaris que els sistematitzen i ajuden a la transmissió del coneixement entre generacions. L'enginyeria de telecomunicació no és un cas diferent, però té la singularitat que és una disciplina molt nova.

En el nostre país, no va ser fins al 1971 que es va inaugurar el primer centre superior dedicat a aquest ensenyament: l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona (ETSETB), vinculada a la llavors Universitat Politècnica de Barcelona, posteriorment de Catalunya (UPC). Des de bon principi, la professió va anar creant el seu propi llenguatge, fruit primerament de la necessitat dels professors d'impartir els coneixements en l'àmbit universitari i posteriorment de la necessitat dels professionals de comunicar-se entre si. El procés encara és viu i s'ha anat fent, com hom pot imaginar, d'una manera voluntariosa i sense gairebé planificació. Anàlogament al que passava amb el català en l'època prefabriana, s'han anat establint grafies i denominacions amb criteris diversos basats en la intuïció, unes vegades més encertats que d'altres. Atès que la majoria de conceptes de telecomunicació provenen de l'àmbit anglosaxó, en molts casos s'utilitzen directament formes angleses pronunciades «a la catalana» o fins i tot traduccions directes. També s'ha fet sovint ús de denominacions calcades a les emprades en la llengua castellana o francesa.

És en aquesta situació, que es pot qualificar una mica de «caòtica», que sorgeix de manera natural la necessitat de fixar el vocabulari de les telecomunicacions, i precisar-ne les definicions. Recollint aquesta voluntat, ja a l'any 1979 un grup reduït de professors de la UPC, entre ells el malaguanyat Ignasi Serra, van tenir la iniciativa de confeccionar el primer diccionari de telecomunicacions, anomenat *Diccionari d'enginyeria elèctrica: termes bàsics*. Certament, va ser una obra de molta utilitat i va obrir el camí al que després serien altres treballs. Destaca posteriorment el lèxic bàsic *Telecomunicació = Telecomunicación: català castellà anglès* dels professors Antonio Elias, Pedro Vicente i Jaume Herranz (1996) i el *Diccionari de telecomunicacions* en línia d'Eduard Bertran, fruit d'una iniciativa de l'antic Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, de la Generalitat de Catalunya, i el TERMCAT, i que amb més de 500 entrades és un referent essencial. Finalment, cal fer esment de les entrades de termes de l'àmbit de les telecomunicacions al cos de diccionaris generals, com ara el d'Enciclopèdia Catalana o el de

l'Institut d'Estudis Catalans. És d'agrair la feina pacient de moltes persones en l'estudi d'aquest termes, que ha permès de fonamentar la base del diccionari que aquí es presenta.

La idea de posar fil a l'agulla i fer un diccionari general de telecomunicacions va sorgir del Servei de Llengües i Terminologia de la UPC a partir de la iniciativa de la seva llavors directora, Rosa Mateu. D'acord amb el seu esquema, el diccionari de telecomunicacions havia de ser el quart de la col·lecció «Ciència i Tecnologia» promoguda per la UPC arran d'un conveni de col·laboració entre aquesta entitat i Enciclopèdia Catalana. En principi, l'encàrrec consistia en l'elaboració d'un diccionari de les tecnologies de la informació i la comunicació, que incloïa l'enginyeria de telecomunicació i la informàtica. Ben aviat, però, es va veure que la temàtica era massa extensa; a més, l'existència de centres docents de la UPC diferents per a cada una de les dues grans àrees feia la coordinació més difícil. Així doncs, es va optar per abordar la confecció de dos diccionaris, un de dedicat a les telecomunicacions, que ara teniu entre mans, i un altre, a la informàtica.

Era llavors l'any 2000 i el qui subscriu va acceptar amb il·lusió l'encàrrec de formar un equip que duqués a bon port el diccionari, certament inconscient de la feina que això havia de comportar. La tasca més àrdua de totes va ser la formació de l'equip d'especialistes que havien d'encarregar-se de les diferents branques. No cal dir que el compromís requereix una dedicació bastant important, però sortosament es va anar configurant un equip de treball amb persones que van assumir el repte amb responsabilitat i moltes ganes. Si no hagués estat per la dedicació i l'entusiasme dels responsables de branca, de ben segur que aquest diccionari no hauria vist mai la llum. Però no només els responsables de branca hi han treballat; l'elaboració d'aquesta obra ha representat una immensa quantitat d'hores de treball a tots els qui hi han estat involucrats: des del coordinador general fins al darrer col·laborador. Molt més del que s'havia imaginat tothom! Els períodes de vacances, els caps de setmana, les nits... tot ha estat utilitzat en major o menor mesura amb la finalitat d'esgarrapar les hores necessàries que demana el projecte. I el resultat s'ho val. Ara disposem d'un *Diccionari de telecomunicacions* amb més de 4.000 entrades, moltes definicions noves i una revisió acurada i rigorosa del contingut. Aquesta feina ha de servir per a guiar tots aquells professionals i estudiants de telecomunicacions que vulguin expressar-se en català.

Un dels problemes inherents a aquest diccionari és que la tecnologia de les telecomunicacions evoluciona de manera molt ràpida. Sovint, termes que semblen indispensables en un moment, al cap de pocs anys deixen de tenir sentit i esdevenen obsolets. Al mateix temps, de vegades es dubta d'incloure un terme aparegut recentment, però que no se sap del cert l'evolució que tindrà. No és el mateix un diccionari de telecomunicacions fet en els primers anys del segle XXI que el que s'hauria pogut fer a mitjan segle XX. A banda d'això, necessàriament s'hi han d'incloure moltes formes d'origen anglès, ja que els principals actors de la tècnica han estat els anglosaxons i les denominacions originals són adoptades ràpidament per la comunitat. Malgrat tot, en molts casos s'han proposat formes catalanes noves, que possiblement ara poden sonar una mica estranyes, però que esperem que siguin assumides per la comunitat i esdevinguin norma. Per a aconseguir-ho només cal que els professionals de les telecomunicacions i especialment

els professors universitaris facin un esforç per utilitzar les solucions aquí proposades. Una altra de les característiques del lèxic de telecomunicacions és que s'usen moltes sigles, la majoria referents a denominacions angleses, que es fixen i esdevenen termes emprats preferentment, com per exemple *Wi-Fi*, *ADSL* o *SMS*. S'ha fet un esforç per presentar de manera ordenada totes les formes lèxiques i les definicions associades a fi de facilitar la cerca de termes.

El diccionari es completa amb quatre annexos: un de dedicat a fer una ressenya històrica de les telecomunicacions; un altre, amb biografies de personatges significatius de l'àmbit; un altre, amb una llista de les institucions relatives a les telecomunicacions, i el darrer, amb la simbologia electrònica més habitual. Aquests annexos donen un valor afegit important al diccionari, ja que per primera vegada es disposa de tota aquesta informació resumida en un mateix llibre.

Després de gairebé set anys de feina, al final aquest diccionari és una realitat. I ho és gràcies a la inestimable col·laboració i l'esforç del Servei de Llengües i Terminologia de la UPC, del TERMCAT, d'Enciclopèdia Catalana i dels mateixos autors del diccionari. La culminació de tot el procés és un motiu de satisfacció i d'orgull per a tots, conscients que aquesta obra és una aportació més a la normalització de la nostra llengua en tots els àmbits, fins i tot els més tecnològics. Espero que aquest diccionari sigui una eina d'utilitat i referència per a tots els professionals de la telecomunicació, els professors i els estudiants, i que serveixi per a potenciar l'ús del català en general.

IGNASI CORBELLÀ SANAHUJA

Departament de Teoria del Senyal i Comunicacions
Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de Barcelona
Universitat Politècnica de Catalunya
Desembre del 2006